

copieën, die parasieten van het werk der groote meesters, moeten door de kunstwetenschap worden teruggebracht daar, waar zij behooren te zijn, d.w.z. buiten het terrein der kunst en dus buiten dat van hare geschiedenis, waar zij niet anders dienst doen dan nu eens als struikelblokken, dan weer als verleiders.

In de practijk brengt deze schiftingsarbeid groote bezwaren met zich. Hieroveren tevens over de bezwaren, die ons nog steeds in den weg staan bij het determineeren van echte schilderijen, willen wij thans nog eenige opmerkingen in 't-midden brengen.

Wij stellen daarbij nog eens voorop, dat het hier niet geldt het determineeren van werken, die zóó karakteristiek zijn, dat er geen twijfel mogelijk is.

Ons betoog geldt alleen de twijfelachtige, maar daarbij stellen wij de grens zéér ruim. Wat toch blijkt meer en meer? Dat

in de periode, toen de stijl-critiek nog jong was en men er alles mede meende te kunnen bereiken, er met veel te groote beslistheid is gedetermineerd.

Men kende toen de navolgers der groote meesters nog niet voldoende en was niet wantrouwend genoeg tegenover de vervalsingen.

Vroeger*) wezen wij er reeds op, dat de „Nar” in 's Rijksmuseum een oude copie is. In hetzelfde museum hangt een prachtig portret van Rembrandt's moeder, door Gerrit Dou (buitentekstplaat). Vroeger, toen de heer Hoekwater het nog bezat, heette het een tijd lang Rembrandt op gezag van niemand minder dan den bekenden sympathieken schilder en kunstgeschiedschrijver Emile Michel.

Naar aanleiding van die determinatie schreef Dr. C. Hofstede de Groot een Dou in het Museum te Dresden †), eveneens Rembrandt's moeder voorstellend (afb. 4), aan Rembrandt toe. Hij vergiste zich, maar zag tóch goed. Immers hij zag, dat het Dresdensche stuk van dezelfde hand was als dat van de familie Hoekwater en weldra bleek dan ook, dat Michel in zijn toeschrijving aan Rembrandt een fout had begaan. Hij had niet genoeg gelet op het gebrek aan kracht

AFB. 4. G. DOU. REMBRANDT'S MOEDER. MUSEUM TE DRESDEN.

en aan eenheid van opvatting die dit stuk, ondanks zijn schoonheid, vertoont en het was hem ontgaan, dat het Rembrandtieke erin weliswaar den zeer sterken invloed van Rembrandt op zijn leerling Dou verraadt, maar dat desondanks zich in dit meesterwerk uit Dou's jeugd toch reeds diens zucht

*) Elsevier, jrg. 1915, Nov. No., blz. 328—29.

†) Catalogus Dresden 1908, No. 1719, noot.